

דפי עיון

במפרשים

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.נ. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ג

פרשת קרח

א. אור החיים .

פרק טו פסוק טו:

טו) ויאמר אל ה' אל תפן וגו'. הפנה לצד שראה הפלגת שנאת הרשעים צמו מזה הכיר היותם בחינת הרע גמור אשר טבעו לשנא בחינת הטוב שנאת מות בלא סבה, ולזה אמר אל ה' אל תפן אל מנתתם, והפנה בזה לצד שאין לה אדם שאין בידו מצוות ומעשים טובים, וכבר קדם לנו שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה ובריה ואפלו של רשעים דכתיב (דברים ל"ב) אל אמונה ואין צול, וצא ולמד משכר פסיעותיו של אותו

רשע (סנהדרין צ"ו). אשר על פן קש משה שפעמד להם איזה מצוה שבידם שהזכות תולה, לזה בקש מה' ואמר אל תפן אל מנתתם פרדש אפלו זכות שכבר הגיעה מנתה לה' לא יפן לה ולא יביט אליה: ואם תאמר איך יכטל מדתו ית' לאנשים ההם לצות משפטם: דע כי הצדיקים יש כח בהם להפקיע זכות הנמצאת לרשעים כשיקראו שהם מקלטים ברע, והוא סוד

אלו

1. על אינה טאלה מוסרית-עקרונות מנסה פרשנו להשיב כאן?
2. מהי הדרך ל"שאת רעים"?
3. מה המציה עצמה כסני משה עליה הוא צריך היה להתאכזר?
4. מה ביקש לבי זה משה מן הקב"ה?
5. מה כוחם של צדיקים?

* * *

ב. רש"י הירש .

פרק יז פסוק כ"ו:

(כ) והיה וגו'. מי שמטהו יפרח, ה' בחר במטהו; כי הוא מצא בו גרעין של פריחה ופרי לעתיד עדותו בעם ובעל המטה הזה הוא גם ה"נושא" המתאים של ה"מטה הנבחר".

והשכתי וגו'. משמעות "שכך": להרגיע ולהשקיט את הגועש והגורש (השוה בראשית ח, א, וראה פי' שם; אסתר ב, א). ההצטיינות שאהרן זכה בה עוררה את תלונות העם עליכם. אולם לא עליכם תלונות העם אלא עלי, שהרי אני הוא שהענקתי לאהרן את מעמדו. ולפיכך כל געש התלונות עליכם חוזר, כביכול, אלי. אך דבר זה ייפסק מכאן ואילך, כי יתודע ויתגלה שכהונת אהרן היא מעשה של בחירת ה' ונימוקיה של בחירה זו הם נקיים ממשא פנים לנבחר.

אלו

1. קרא שוב את הפסוק, לכאורה מה הקושי?
2. מה פאה הפריחה לסמל?
3. איך יושקף הצנין וכפיו מ' הטענות?

* * *

וַיִּטְעֵם לְמִיתָה כְּזוֹ, לְפִי מֵה שִׁפְתַּבְּתִּי
לְמַעַלָּה, שִׁכְפְּרוּ בַּחֲדוּשׁ הָעוֹלָם
וּבְכִרְיָאוֹתוֹ, אָמַר מֹשֶׁה: "אִם בְּרִיאָה", אִם
בְּאֵמַת הִיְתָה בְּרִיאָה חֲדָשָׁה בְּשֵׁשֶׁת יָמֵי
הַמַּעֲשֶׂה, אִזּוּ יֵאֱמַת ה' דְּכָרִי, וַיִּבְרָא גַם עִתָּה
חֲדָשָׁה בְּאַרְץ, וְעַל יְדֵה יִפְרֹו וַיִּדְעוּ כִּי ה'
עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת.

וַיִּמְדָּה שֶׁנִּבְרָא בְּרִיאָה זוּ דְּוָקָא, לְפִי שֶׁאָמְרוּ
רַ"ל: אֲלֵמְלָא מוֹרְאָה... אִישׁ אֵת רַעְהוּ
חַיִּים בְּלַעוּ (אבות ג,ב), וְהֵמָּה לֹא רָצוּ בְּשׁוּם
מְנַהִיג, כִּי אָמְרוּ: "כָּל הַעֲדָה כְּלָם קוֹדְשִׁים
וּבְחֻזְכָּם ה' וּמְדוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קַהֲל ה'".
וּלְפִי סִבְרַתְם הַנִּבְעָרָה, יִבְלַע אִישׁ אֵת רַעְהוּ
חַיִּים, עַל כֵּן יַעֲשׂוּ כְּמִדְתָּם, שִׁיְרֹדוּ שְׂאֵל חַיִּים.
כִּי אִפְלוּ הַמַּתְעַצֵּל בְּהַסְפָּדוֹ שֶׁל אָדָם כְּשֶׁר,
אָמְרוּ רַ"ל שְׂרָאוֹי לְקַבְּרוּ בַּחַיִּי, לְפִי שֶׁנִּבְרָא
שְׂאִינוּ מְרַגֵּשׁ בְּהַעֲדָר הַשְּׁלָם שֶׁהִיָּה מְטִיל
מוֹרָאוֹ עַל הַבְּרִיּוֹת (שבת קה:); כָּל שֶׁכֵּן עֲדַת
קִרְחַ, שֶׁבִּפְנֵי מְלֵא אָמְרוּ שְׂאִינָן רוֹצִין בְּשׁוּם
מַתְנַשֵּׂא לְכָל רֹאשׁ. עַל כֵּן אָמַר מֹשֶׁה, שְׂאֵם
יְמוּתוֹ עַל מַטְתָּם וְלֹא יִרְדוּ שְׂאֵל חַיִּים, אִזּוּ לֹא
ה' שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת כָּל הַמְּנוּיִים שֶׁל הַשְּׂרָרוֹת
וְהַנְּהַגְתָּ הָעַם; אֲמַנָּם אִם יִרְדוּ שְׂאֵל חַיִּים,
כְּזֹאת יִדְעוּן כִּי נִמְדָּד לָהֶם כְּמִדְתָּם, כִּי ה'
שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת כָּל הַמְּנוּיִים, כְּדֵי שֶׁכָּל הָעַם
הַזֶּה אִישׁ עַל מְקוֹמוֹ יִבֹּא בְּשִׁלּוּם. לְכֹךְ נֹאמַר,
"וַיִּאֲבָדוּ מִתּוֹךְ הַקְּהָל": מִתּוֹךְ שֶׁרָצָה ה'
שִׁיְהִי כָּל יִשְׂרָאֵל בְּקַהֲלָה אַחַת וּבְכַאֲגָדָה אַחַת,
וְכָל קַהֲלָה וְאֶסִּיפָה צְרִיכָה לְמְנַהִיג, כְּדֵי שֶׁלֹּא
יִבְלַע אִישׁ אֵת רַעְהוּ, וְהֵמָּה לֹא רָצוּ כְּזוֹה, עַל
כֵּן נֹאבְדוּ.

[כט] אִם כְּמוֹת כָּל הָאָדָם יִמְתּוּן אֱלֹהִים
וְגו'. בְּמַסְכַּת נְדָרִים אָמַר רִישׁ לְקִישׁ:
רָמְזוּ לְבַקּוּר חוֹלִים מִן הַתּוֹרָה, שֶׁנֹּאמַר: "אִם
כְּמוֹת כָּל אָדָם" וְגו', שֶׁהֵם חוֹלִים וּמְשֻׁלָּים
עַל עֲרִיסוֹתֵיהֶם וּבְנֵי אָדָם מְבַקְרִים אוֹתָם,
"לֹא ה' שְׁלַחְנִי" (נדרים לט:). וּפִרְשׁ רַש"י,
שֶׁסְמָךְ עַל סוּף הַמְּקַרָּא, שֶׁאָמַר: "וּפְקַדְתָּ כָּל
הָאָדָם יִפְקַד עֲלֵיהֶם", פְּקִידָה זוּ הִינּוּ בַקּוּר.
וְהִנֵּה מְקוּם אֲתִי לְפָרֵשׁ פְּקִידָה זוּ בְּדֶרֶךְ אַחֵר,
כִּי יֵשׁ שְׁמֵי מִינֵי תוֹעֵלֶת בְּבַקּוּר זֶה: הָאֶחָד
הוּא, שֶׁמְבַקְרִין אַחֲרֵי צְרִיכּוֹ שֶׁל הַחוֹלָה;
הַשֵּׁנִי הוּא, לְצַרֵּךְ הַהוֹלְכִים שָׂמָּה, כִּי כְּמוֹ
שֶׁטוֹב לְלַכֵּת אֶל בֵּית אָבִל כְּדֵי שֶׁהַחַי יִתֵּן אֶל
לְבוֹ (עין קהלת ז,ב), כִּךְ טוֹב לְלַכֵּת אֶל
הַחוֹלָה, כִּי עַל יְדֵי זֶה יִבְקֵשׁ וַיִּפְשַׁשׁ
בְּמַעֲשָׂיו, כִּי יִלְכוּ שָׂמָּה אֲבִירֵי לֵב הַרְחוֹקִים
מִצְדָּקָה, אֲשֶׁר אֵין פֶּחַד אֱלֹהִים לְנַגֵּד עֵינֵיהֶם,
וְלָכֵם הָעוֹרֵל טַח מִהִבִּין לְאַחֲרֵיהֶם כִּי תִהְיוּ
הוּא וְסוֹפוֹ לְמְקוּם רָמָה. וְזוֹהוּ "פְּקַדְתָּ כָּל
הָאָדָם", כִּי הַסּוּף, הוּא פְּקַדְתָּ כָּל אָדָם,
"יִפְקַד עֲלֵיהֶם", "יִפְקַד" - לְשׁוֹן זְכִירָה.
וְרָצָה לומר: אִם יִפְקַד וַיִּזְכַּר עֲלֵיהֶם פְּקַדְתָּ כָּל
אָדָם, הִינּוּ הַמִּיתָה, וְזֶה וַדַּאי עַל יְדֵי שִׁיבְקוּרוֹ
אוֹתָם, וַיִּתְגַּלְּגַל זְכוּת זֶה לְרַפִּים עַל יְדֵיהֶם,
וְאֵינָן מְקַבְּלִים עֲנֵשׁ כְּמִדְתָּם, אִזּוּ כְּדִבְרֵיהֶם כֵּן
הוּא שֶׁ"לֹא ה' שְׁלַחְנִי". אָבִל "אִם בְּרִיאָה
יִבְרָא ה' וְגו', שֶׁלֹּא יְמוּתוֹ בְּדֶרֶךְ כָּל הָעוֹלָם,
וְאִזּוּ לֹא יִזְכַּר עַל יְדָם פְּקַדְתָּ כָּל הָאָדָם, כִּי
מַחֲדוּשׁ לֹא יִלְפִינּוּ, כִּי לֹא יַעֲלֶה עַל לֵב אָדָם
לְמוּת בְּמִיתָה מְשֻׁנָּה כְּזוֹ, כְּזֹאת תִּדְעוּן "כִּי
נֹאצוּ הָאֲנָשִׁים... אֵת ה'", וְאֵינָן רְאוּיִין
שִׁיתְגַּלְּגַל עַל יְדָם שׁוּם זְכוּת לְזוּלָתָם.

שאלות

1. בתחילת הקטע מצביר כרסננו את כל הצנין לנולא אחר, מה צונו להביאו לכך?
2. שתי מטרות יש לביקור חולים, מה ההבדל ביניהן?
3. מה מוסר ההשכל שהמקרים חייבים ללמוד מכך?
4. למה נצטוו אנשי מחלוקת קורח בצונו זה דוקא?
5. בצטט מה הט רצו ומה תוצאת צויה היתה ללמוח להט מכך?
6. מה רצה הקב"ה?

* * *

פרק י"ז פסוקים כז', כח':

[כז-כח] ויאמרו בני ישראל אל משה לאמר הן גוענו אבדנו כולנו אבדנו; כל הקרב אל משכן ה' ימות האם תמנו לגוע. וזה הלקח הברור שנמצאו בני ישראל למדים מפרשת קורח. שהם אמנם כסבורים היו לכתחילה, שכל אדם מישראל רשאי להתקרב אל עבודת המשכן ולעבוד את ה'. אך משנתברר להם, כי שבט לוי בלבד נבחר לשם כך והוא בלבד הקרוב אל עבודת המשכן, נתייראו מקירבה יתירה ודרשו, ששבט לוי יקבל על עצמו גם את אחריות השמירה, לבל יקרב אחד שלא מן השבט ויתחייב בנפשו.

שאלות

1. מה בצצט היתה טענת בני ישראל כאן?
2. על סמך מה טענו זאת ומה רצו למצעה?
3. מה היתה תשובת משה?
4. האם היה כאן נסיון למרד, סחף מן הפלתי ידוע, חוסר אמונה או משהו אחר או נוסף?

* * *

ה. המשתדל .

פרק י"ז פסוק כח':

[כח] כל הקרב הקרב: אין כאן כפל לשון, אך הוא על דרך (דברים כ"ב ח') כי יפול הנופל ממנו, וכי ימות מת עליו (למעלה ו' ט') ושמע השומע ואמר (שמואל ב' י"ז ט'), והיה היוצא אשר יצא מדלתי בייתי לקראתי (שופטים י"א ל"א) ענין כולם מי שהיה, וכן כאן הכוונה כל הקרב (מי שיהיה) שיקרב אל משכן ה'. ואין להכחיד שאין פירוש זה מסכים עם הנגינות. האם תמנו לגוע: כמו ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות (דברים ב' ט"ז), כאשר תם כל העם לעבור (יהושע ד' י"א), כאשר תמו כל הגוי להמול (שם ה' ח') כלומר עדיין לא נשלמו מגפותינו, כי כל הקרב וכו'.

שאלות

1. מה הקושי שפרשנו מלפני כאן בתחילת הקטע ומה מצנהו?
2. בקטע השני יש התרסה או טענה?
3. איך פרשנו רואה את הדפרי"ט?

* * *

ו. מלאכת מחשבת .

פרק יח' פסוק כ':

ויאמר ה' אל אהרן בארצם לא תחל וחלק לא יהי לך בתוכם אני חלקך וגו': **כוונת** הכתוב שהכהנים לא יהיו משועבדים אל ישראל על המטות והתרומות אשר ירימו מהם. אך יכירו וידעו כי מתם אלהים היא להם כי כל תרומות הקדשים ירימו בני ישראל לה' והם משענתן בצוה זו. ומה שטחלים חינו נתלם אלמס של ישראל וחינו חלקם אלל חלק ה' שהוא בתוך בני ישראל:

שאלות:

1. פרשנו מלפני נוסח עקרוני התוכף להסבירו?
2. מה מצנהו על כף זה?
3. אינה השלכות יש לכך לפני הדינים ולפני ההתנהלות האמצית?

* * *